

REPUBLIKA CRNA GORA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

BILTEN

31 – 2008 Živa stoka

AGRARNI MARKETINŠKI INFORMACIONI SISTEM
CRNE GORE

30. jul 2008. Vol. 3, Broj 31

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore www.minpolj.vlada.cg.yu
www.amiscg.org

Ponuda na stočnim pijacama	2-3
Pregled cijena žive stoke	3-7
Vrste koncentrata za krave	8-9

PONUDA NA STOČNIM PIJACAMA

Slaba ponuda junadi

Ponuda junadi na stočnim pijacama i farmama Crne Gore i dalje je slaba.

Najbolja ponuda junadi je bila u Nikšiću 13 grla sa cijenom od 1,75 do 2,3€/kg žive mjere, trgovina se obavljala na farmi. Na beranskoj stočnoj pijaci ponuđeno je 12 junadi sa cijenom 2€/kg žive mjere, u Podgorici 5 junadi sa cijenom od 2 do 2,2€/kg žive mjere.

U Baru prodaja je vršena na farmi i to 8 grla sa cijenom od 1,7-2,5€/kg žive mjere.

U Bijelom Polju i Pljevljima ponuđeno je po 4 grla sa cijenom od 1,5 do 1,7€/kg žive mjere u Bijelom Polju, a u Pljevljima od 1,7 do 1,9€/kg žive mjere.

Na svim pijacama i farmama i dalje dominiraju jagnjad sa cijenom od 2,1€/kg žive mjere u Pljevljima, pa do 2,5€/kg žive mjere u Baru.

Bar

Cijene žive stoke uz blaga variranja odgovarju cijenama od prethodne nedjelje. Na tržištu i dalje imamo dobru ponudu jagnjadi, dok jaradi u ponudi ima sve manje što utiče na rast njihove cijene. Ostale kategorije se prodaju bez bitnih promjena u ponudi i tražnji.

Berane

Na stočnoj pijaci u Beranama ove nedjelje bila je dobra ponuda svih vrsta i kategorija žive stoke. U odnosu na prethodnu nedjelju bolja ponuda je bila kod kategorija teladi, jagnjadi i priplodnih ovaca, dok je kod ostalih kategorija ostala na približno istom nivou.

Cjenovni trend je u padu kod jagnjadi i priplodnih ovaca, kod ostalih kategorija je

ostao na prošlonedjeljnom nivou. Tražnja se nije bitno promijenila.

Nikšić

Na stočnoj pijaci u Nikšiću ni ove nedjelje nije bilo ponude, pa smo prinuđeni da podatke o ponudi i cijenama uzimamo direktno sa farmi. Što se tiče cijena, ostale su na prošlonedjeljnom nivou.

Pljevlja

Na pijacama u Pljevljima i dalje je loša ponuda skoro svih vrsta stoke, izuzimajući ponudu jagnjadi. Takođe je zabilježen mali broj kupaca, jer se trgovina uglavnom, obavlja na farmama i po potrebi kupaca. Cijene su ostale na prošlonedjeljnom nivou.

nedjeljnom nivou, a uzete su direktno od farmera.

Bijelo Polje

U toku ove sedmice na bjelopoljskim stočnim pijacama najbolja ponuda je bila kod kategorija teladi i jagnjadi kao i prošle sedmice.

Cijene su ostale na višenedjeljnom nivou.

Podgorica

Na podgoričkoj pijaci najbolja ponuda je bila jagnjadi, što je uslovalo blagi pad cijene tih grla. Kod ostalih kategorija stoke ponuda i potražnja su ostale na prošlonedjeljnom nivou.

CRNA GORA MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

IZVJEŠTAJ O CIJENAMA ŽIVE STOKE

Datum prikupljanja podataka: 24. – 30. 7. 2008. godine
Izveštaj sastavila: Služba za selekciju stoke

	Stoka Rasa jm	Bar Stočna pijaca	Berane Stočna pijaca	Bijelo Polje Stočna pijaca	Nikšić Stočna pijaca	Pljevlja Stočna pijaca	Podgorica Stočna pijaca	Crna Gora
1	Telad 80-160 kg SIM kg	~	3.00 (3.00-3.00)	2.60 (2.50-2.70)	~	2.90 (2.80-3.00)	~	2.83 (2.77-2.90)
2	Telad 80-160 kg kg	3.00 (2.80-3.20)	3.00 (2.70-3.00)	2.30 (2.20-2.50)	3.10 (3.00-3.20)	2.80 (2.70-2.90)	3.10 (3.00-3.30)	2.88 (2.73-3.02)
3	Junad do 300 kg kg	2.20 (2.00-2.50)	~	1.60 (1.50-1.70)	2.15 (2.10-2.30)	~	2.10 (2.00-2.20)	2.01 (1.90-2.18)
4	Junad preko 300 kg SIM kg	~	~	~	~	1.80 (1.70-1.90)	~	1.80 (1.70-1.90)
5	Junad preko 300 kg kg	1.70 (1.70-1.75)	2.00 (2.00-2.00)	~	1.85 (1.75-2.00)	~	~	1.85 (1.82-1.92)
6	Krave za klanje SIM kg	~	1.20 (1.00-1.20)	~	~	~	~	1.20 (1.00-1.20)
7	Krave za klanje kg	1.00 (0.90-1.20)	1.00 (0.80-1.00)	0.80 (0.80-0.90)	0.90 (0.80-1.10)	0.90 (0.80-1.00)	0.90 (0.80-1.10)	0.92 (0.82-1.05)
8	Prasad kg	~	3.20 (3.20-3.20)	3.10 (3.00-3.30)	3.50 (3.20-3.50)	~	3.50 (3.30-3.50)	3.33 (3.18-3.38)
9	Jagnjad kg	2.50 (2.30-2.50)	2.20 (2.20-2.30)	2.20 (2.00-2.20)	2.40 (2.30-2.50)	2.10 (2.10-2.20)	2.30 (2.20-2.50)	2.28 (2.18-2.37)
10	Ovce za klanje kg	~	~	~	~	~	2.00 (1.90-2.00)	2.00 (1.90-2.00)
11	Jarad kg	3.30 (3.00-3.50)	2.20 (2.20-3.00)	2.40 (2.30-2.50)	2.70 (2.50-2.80)	~	2.80 (2.60-2.80)	2.68 (2.52-2.92)

	Stoka Rasa jm	Bar Stočna pijaca	Berane Stočna pijaca	Bijelo Polje Stočna pijaca	Nikšić Stočna pijaca	Pljevlja Stočna pijaca	Podgorica Stočna pijaca	Crna Gora
12	Priplodne ovce grlo	~	130.00 (100.00- 130.00)	140.00 (120.00- 160.00)	100.00 (80.00- 120.00)	~	~	123.33 (100.00- 136.67)
13	Priplodne koze grlo	~	80.00 (60.00- 90.00)	~	90.00 (70.00- 100.00)	~	70.00 (70.00- 90.00)	80.00 (66.67- 93.33)
14	Priplodne junice HF grlo	~	~	~	1,200.00 (800.00- 1,400.00)	~	~	1,200.00 (800.00- 1,400.00)
15	Priplodne junice Smeđa grlo	~	~	~	~	1,000.00 (800.00- 1,200.00)	~	1,000.00 (800.00- 1,200.00)
16	Priplodne krave HF grlo	~	~	~	1,300.00 (1,000.00- 1,500.00)	~	750.00 (750.00- 750.00)	1,025.00 (875.00- 1,125.00)
17	Priplodne krave Smeđa grlo	~	~	~	~	1,100.00 (1,000.00- 1,200.00)	~	1,100.00 (1,000.00- 1,200.00)
18	Priplodne krave Melez grlo	~	700.00 (400.00- 1,000.00)	750.00 (700.00- 1,200.00)	650.00 (400.00- 800.00)	700.00 (600.00- 750.00)	~	700.00 (525.00- 937.50)

*Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

Cene žive stoke - stočne pijace u Srbiji za period 21-27.7.2008. godine

Jedinica mere din/kg		Težina/ uzrast	Rasa	Centralna Srbija										Vojvodina						Dominantna cena Srbija			
				Beograd	Obrenovac	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Nis - Beljin	Pivot	Požarevac	Smederevo	Vranje	Zaječar	Kikinda	Novi Sad	Pančevo	Sombor		S.Mitrovica	Subotica	Zrenjanin
Dviske	Jagnjad	sve		140	---	---	110	140	125	130	---	---	---	---	130	---	140	---	---	110	---	---	140
		sve		160	150	130	160	160	155	180	190	---	160	180	170	---	170	170	160	160	180	160	
Jarčiči	Junad	sve		160	140	140	---	---	130	150	150	---	160	150	140	---	---	170	160	140	160	---	160
		HF		---	---	120	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	150	---	---	---	
Junad	Junad	do 300 kg		170	---	150	140	---	130	150	---	---	155	150	---	---	---	---	---	180	---	---	150
		SM		160	160	130	160	---	---	150	---	---	160	145	---	---	150	---	162	160	---	150	
Junad	Junad	>480 kg		160	160	130	160	---	---	150	---	---	160	145	---	---	150	---	162	160	---	150	
		sve		90	---	80	---	---	---	---	---	---	80	80	---	---	---	80	80	70	4000	---	80
Koze	Kraje za klanje	sve		90	---	---	---	---	80	90	---	---	---	80	80	---	---	---	---	95	---	---	---
		HF		---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	80	---	---	95	---	---	---
Kraje za klanje	Kraje za klanje	SM		110	90	90	120	95	80	90	90	---	---	90	85	---	95	---	90	115	---	---	90
		sve		110	140	100	90	---	90	---	---	---	110	---	125	---	---	---	110	100	---	105	110
Kрмаče za klanje	Kрмаče za klanje	>130 kg		120	100	100	120	100	100	100	---	---	100	120	90	---	95	100	90	90	---	90	100
		sve		140	---	130	110	---	---	---	---	---	---	120	120	---	---	---	---	130	---	---	130
Ovca	Ovnovi za priplod	sve		160	180	180	---	150	160	180	---	---	160	160	190	---	160	160	150	180	---	200	160
		sve		150	170	180	190	150	150	180	---	---	160	160	190	---	150	160	140	170	---	170	150
Priplodne junice	Priplodne junice	sve		---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	120	---	---	---
		HF		---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	110	---	---	---
Priplodne krave	Priplodne krave	SM		---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	180	---	---	---	---	110	---	---	---
		sve		140	---	120	---	---	135	140	---	---	120	---	140	---	---	140	130	120	---	---	140
Šilježad	Telad	80-160 kg		230	---	210	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	210	190	---	190	---	---	210
		HF		270	260	250	260	240	220	210	---	---	---	240	240	---	230	240	240	280	---	---	240
Telad	Telad	80-160 kg		140	160	140	140	130	130	---	---	---	145	130	140	---	---	130	130	140	120	140	140
		SM		130	150	130	110	100	110	---	---	---	120	115	130	---	---	110	120	115	130	---	130
Tovljenici	Tovljenici	80-130 kg		140	160	140	140	130	130	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
		sve		130	150	130	110	100	110	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Tovljenici	Tovljenici	>130 kg		130	150	130	110	100	110	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
		sve		130	150	130	110	100	110	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Izvor: STIPS

Cijene su izražene u dinarima. (1Euro = 78 dinara)

Prikaz cijena u kn/kg za grupu proizvoda / Stočni sajam-livestock market

Prices for product group

U razdoblju: od 21.07.2008. do 27.07.2008. (30. tjedan)

Uspoređeno s razdobljem: od 07.07.2008. do 13.07.2008. (28. tjedan)

Hrvatska

Proizvod	Tip	Cijena		Razl.
tele simental (80-160 kg)-calf .	1.Min	22,00		1,00
	2.Max	33,00		0,00
	Prosjeck	26,55		0,51
tele holstajn (80-160kg)-calf .	1.Min	18,00		0,00
	2.Max	26,00		0,00
	Prosjeck	23,93		0,35
junica simental (za klanje)-heifer .	1.Min	10,00		2,00
	2.Max	13,50		0,00
	Prosjeck	12,01		-0,27
junica holstajn (za klanje)-heifer .	1.Min	9,00		0,00
	2.Max	11,50		-0,50
	Prosjeck	10,47		-0,37
bik simental (>450kg)-beef .	1.Min	13,00		1,00
	2.Max	18,00		0,00
	Prosjeck	14,51		0,35
bik holstajn (300-450 kg)-beef .	1.Min	11,00		0,00
	2.Max	13,50		0,50
	Prosjeck	12,62		0,38
krava simental (za klanje)-cow .	1.Min	4,00		0,00
	2.Max	11,00		0,00
	Prosjeck	6,62		0,20
odojak (25-35 kg)-piglets .	1.Min	10,00		-1,00
	2.Max	24,00		0,00
	Prosjeck	12,76		-1,03
svinja (80-120 kg)-pig .	1.Min	9,00		1,00
	2.Max	18,00		1,00
	Prosjeck	10,90		0,20
krmača (za klanje)-sow .	1.Min	4,00		0,00
	2.Max	7,00		0,00
	Prosjeck	6,33		0,14
janjad-lambs .	1.Min	16,00		0,00
	2.Max	34,00		0,00
	Prosjeck	22,15		-0,12
ovca (za klanje)-sheep .	1.Min	8,00		0,00
	2.Max	10,00		0,00
	Prosjeck	8,96		0,33
jare-kid goat .	1.Min	22,00		-1,00
	2.Max	34,00		0,00
	Prosjeck	27,97		-1,32
ždrijebe-foal .	1.Min	13,00		0,00
	2.Max	13,50		0,00
	Prosjeck	13,25		0,00
konj-hors .	1.Min	9,00		0,00
	2.Max	12,00		0,00
	Prosjeck	10,50		0,00

Cijene su izražene u kunama. (1Euro = 7,3 Kuna)

Izvor: TISUP

COMMISSION EUROPEENNE		CENE STOKE ZA KLANJE U EU																								Datum					
Direction générale de l'Agriculture		CENE NA TRŽIŠTU ZEMLJE ČLANICE																								od : 14.07.08					
D2. Viandes bovine, porcine, ovine et aviculture		PRIX DE MARCHÉ - ETATS MEMBRES																								do : 20.07.08					
		MARKET PRICES - MEMBER STATES																													
(EURO/100kg P.C./DWT)		BE	BG	CZ	DK	DE	EE	GR	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	EU	Promena poslednje nedelje	
Junad U2	325.0	320.9	336.6	316.4	316.2	439.0	308.6	346.0	335.0	386.1					268.8	350.2			331.8	314.7	280.6	326.7		304.8		310.1	330.5	354.6	-2.48		
Junad U3	303.9	321.1	341.7	314.1	312.9	421.2	311.5	332.0	344.3	381.0				216.2		328.3			321.7	315.2	283.3	322.3		307.0	284.3	307.1	329.3	334.5	0.39		
Junad R2	289.8	313.2	322.4	311.5	283.6	409.2	340.7	314.0	323.1	341.8				204.0	249.7	316.9	270.1		295.5	306.3	272.0	316.3	247.5	296.7	300.9	353.0	308.3	320.9	325.8	-2.56	
Junad R3	263.6	309.4	321.3	307.6	410.8	294.1	308.0	334.1	350.6					216.2	245.1	319.2		358.3	288.6	308.4	278.7	309.3		299.3		357.2	307.8	323.0	310.2	-1.26	
Junad O2	255.2	232.6	285.6	312.2	280.6	214.2	391.5	235.7	285.0	311.0	290.9	282.0	200.9	242.1	281.2	289.6	358.3	281.9	280.2	284.7	296.1		226.6	278.1	281.5	294.6	287.2	295.1	278.8	-0.93	
Junad O3	242.1	291.1	298.2	282.8	365.8	288.6	280.0	314.3	274.9	282.0	205.6	247.3	283.7			358.3	280.7	288.6	288.8	287.1	232.4	274.3		268.1	288.8	305.7	285.7	285.7	285.7	-0.43	
Junad	228.2	232.6	305.4	309.5	302.3	217.7	395.0	299.5	317.3	331.8	305.0	282.0	202.6	244.4	334.9	287.1	358.3	296.4	308.2	299.9	312.7	228.7	295.4	291.0	300.9	298.0	314.0	318.6	-1.23		
Bikovi R3	296.7		278.7							239.0	256.0				224.7				282.5	272.4				251.7	282.2	290.7		315.0	271.5	-1.17	
Bikovi	296.7		278.7							239.0	256.0				224.7				282.5	272.4				251.7	282.2	290.7		315.0	271.5	-1.17	
Goveda U2										358.0	331.3								358.0									339.6	341.9	-4.74	
Goveda U3										358.0	331.7								337.2									340.5	341.8	-6.08	
Goveda U4										335.0	329.8								317.1									338.9	337.1	-8.68	
Goveda R3										330.0	324.7								312.3				242.5			314.1	332.9	327.7	327.7	-6.55	
Goveda R4										316.0	324.1								281.9				228.5		308.9		301.9	335.3	331.1	-7.75	
Goveda O3										295.0	310.3											223.5					293.7	318.8	307.5	-6.76	
Goveda O4										289.0	310.3											223.5					287.9	325.0	317.5	-7.96	
Goveda										316.7	318.9								325.4				229.4			294.4	330.8	323.5	323.5	-7.23	
Krave R2	294.9									335.0		259.1						220.1				226.9						279.2	301.3	3.34	
Krave R3	288.2	264.9	282.4	285.0						194.1	338.0	276.2	270.4				311.9	220.5		287.9	254.6	246.9		219.0	216.7	208.6	237.0	279.4	289.7	293.5	0.39
Krave R4		259.3	276.4	286.7						253.1	322.0	276.7		169.8			220.7			283.3	253.5	243.9		217.1	207.4	224.1		260.8	288.3	276.2	-1.66
Krave O2	263.9	173.8	240.6	216.6	263.7	169.7	162.9	202.9	288.0	256.8	227.5			199.0	188.1	284.4	222.6		250.7	231.5	216.1	163.4	168.6	177.2	214.5	244.8	252.0	242.1	242.6	-0.69	
Krave O3	216.0	168.7	233.0	260.6	271.4	160.4	199.4	160.7	281.0	267.1	237.4			160.0	188.4	279.8	227.0		265.7	234.4	228.9	165.0	205.9	162.6	206.7	225.5	261.2	258.6	268.3	-1.33	
Krave O4	249.4	166.2	210.4	248.9	276.4	163.6		177.0	282.0	269.5				178.0	182.4		216.5		268.4	223.6	237.0		207.9	208.3	208.4	195.3	239.2	258.6	253.3	-6.47	
Krave P2	221.3	177.4	193.2	181.6	217.8	166.2	166.6	160.6	238.0	227.4	166.8	167.0	173.3	161.7	205.0	207.6		218.4	218.4	174.4	165.6	166.1	168.0	164.6	162.8	210.3	198.1	206.1	-2.16		
Krave P3	210.1	170.8	178.8	214.2	233.0	151.1	109.2	175.4	263.0	262.0	208.1	167.0	164.2	166.2	282.2	166.6		246.2	217.0	202.9		168.9	169.5	163.4	160.4	232.6	225.4	235.7	-2.02		
Krave	256.9	174.6	232.1	216.9	263.7	166.6	171.8	165.6	288.1	262.6	214.6	167.0	167.7	163.7	163.7	166.1	219.0		257.4	238.6	220.0	170.4	202.0	165.0	202.6	169.2	238.6	248.8	250.1	-1.80	
Junice U2	342.5									320.9	407.0	309.3	433.4					200.5		200.5		324.9					314.1	339.7	370.7	-3.12	
Junice U3	323.0									330.3	402.0	306.4	429.9						302.5	283.4							322.5	340.7	369.7	-0.27	
Junice R2	279.0									379.6	273.6	347.0	325.4	368.9				334.9	228.4			316.5				269.9	250.5	328.6	320.0	-5.12	
Junice R3	264.0									384.4	297.0	348.0	328.9	378.3				228.5	316.3	265.6		250.6				268.4	254.7	316.9	325.7	-3.50	
Junice R4										245.4	326.0	309.2						232.5	248.8			252.0	282.5	252.7	251.4	257.5	237.7	302.9	297.2	-8.76	
Junice O2	203.5	248.1								371.8	276.1	295.0	309.7	255.1				190.0	212.2	217.3		308.5				216.5	168.4	208.8	251.1	265.7	-2.23
Junice O3										239.2	274.4	273.3	216.2	357.0	276.7	309.0	313.8	262.7	244.0	188.0	225.9	275.5	227.5			216.8	247.0	216.2	263.6	285.6	-3.26
Junice O4										272.1	275.6	177.7						244.0	163.7	227.9		216.0				251.4	223.7	231.1	246.1	319.8	-6.30
Junice	306.1	203.5	255.9	285.5	293.2	212.4	369.5	303.0	363.4	323.5	396.9	244.0	160.7	224.8	316.7	230.5	203.5	252.0	290.8	243.0	316.3	245.9	253.4	227.6	259.9	286.3	326.7	324.4	-4.09		
Poljike	271.0	209.3	287.3	270.8	284.5	191.3	365.1	281.9	306.5	308.9	345.7	235.2	162.3	216.3	316.0	238.2	166.7	259.9	285.1	246.5	282.4	216.6	264.0	237.0	253.7	275.3	312.9	285.9	-2.54		
Promena poslednje nedelje		-0.2	-0.7	2.6	-3.9	-0.6	-0.9	-0.7	-1.2	-0.6	-7.3	-2.6	-2.2	-0.7	1.1	-5.5	-3.4	-0.9	16	-0.2	7.5	-2.1	2.0	2.4	-5.6	-10.4					

Izvor: EU Komisija

VRSTE KONCENTRATA ZA KRAVE

Koncentrati su hraniva sa visokim sadržajem energije i proteina, kao i niskim sadržajem vlakana (celuloze). Energija je obično zastupljena u obliku skroba, šećera i drugih, lako dostupnih ugljenih hidrata, masti i ulja. U koncentrovana hraniva koja se koriste u ishrani kravâ spadaju zrnasta hraniva i sporedni proizvodi prehrambene industrije, a njihovim miješanjem i dodavanjem mineralnih hraniva i različitih drugih dodataka, nastaju industrijski proizvedene smješe koncentrata.

U grupu zrnastih hraniva koja se koriste pri proizvodnji smješa spadaju žitarice (kukuruz, sirak, ovas, ječam, pšenica i raž), leguminoze (soja, grašak, lupina, stočni bob, kikiriki), kao i druge biljne vrste (suncokret, pamuk, uljana repica i dr.).

Grupi sporednih proizvoda prehrambene industrije pripadaju sporedni proizvodi industrije ulja (uljane sačme i pogače soje, suncokreta i uljane repice), mlinske industrije (mekinje, obično pšenične, rjeđe drugih žitarica), industrije skroba (gluten, najčešće kukuruzni), industrije piva (pivski trop i pivski kvasac) i proizvodi industrije šećera (rezanci šećerne repe: svježi, suvi ili silirani i melasa).

Hraniva životinjskog porijekla (kao sporedni proizvodi prehrambene industrije) su, u većini zemalja sa razvijenim stočarstvom, zabranjena u ishrani preživara zbog mogućnosti prenošenja opasne bolesti „ludih kravâ” ili BSE (Bovine spongiform encephalopathy). Iz istog razloga, zabranjena su i kod nas (Službeni list SR Jugoslavije, 2001). Izuzetak je mlijeko u prahu koje se koristi pri spremanju zamjenâ za mlijeko za podmladak preživara.

Od mineralnih hraniva, pri spremanju smješa koncentrata najviše se koriste stočna kreda (kalcijum-karbonat), mono- i dikalcijum-fosfat, a ostala jedinjenja rjeđe.

Kao dodaci smješama koncentrata koriste se materije sa hranljivim svojstvom (urea, vitamini, mikroelementi, protektirane aminokiseline i masti) i različiti dodaci u cilju preveniranja i optimiziranja fizioloških procesa (puferi i baze, anjonske soli, monensin, kvasci i gljivice, adsorbenti mikotoksina).

Smješe koncentrata za goveda (ali i ostale vrste životinjâ) možemo podijeliti na: kompletne, dopunske-proteinske smješe i predsmješe minerala i vitamina. Smješe koje se proizvode za ishranu kravâ i koje se mogu stavljati u promet prema Pravilniku o kvalitetu i drugim zahtjevima za hranu za životinje (Službeni list SRJ, 2000) i Pravilniku o izmenama i dopunama pravilnika o kvalitetu i drugim zahtjevima za hranu za životinje (Službeni list SRJ, 2001) su:

- 1. Potpuna smješa za krave muzare (12 % ukupnih proteina - UP)**
- 2. Potpuna smješa za krave muzare do 20 litara mlijeka na dan (15 % UP)**
- 3. Potpuna smješa za krave muzare iznad 20 litara mlijeka na dan (18 % UP)**
- 4. Dopunska smješa za krave muzare (30 % UP) i**
- 5. Potpuna smješa za visoko steone junice i zasušene krave (14 % UP).**

Potpune smješe za goveda bi trebalo da svojim sastavom omoguće dopunu osnovnog obroka na bazi kabaštih hraniva. Uloga dopunskih smješa je, da svojim

hemijskim sastavom, odnosno, visokom koncentracijom proteina, vitamina i minerala, dopune osnovni obrok na bazi krmne hrane i ugljenohidratnih (najčešće zrnastih) hraniva. Predsmješe (premiksi) služe za proizvodnju potpunih i dopunskih smješa. Proizvode se dvije vrste predsmješa, kao 1%-ne i 3%-ne. Prve obezbjeđuju neophodne vitamine i mikroelemente, a druge vitamine, mikro i makroelemente u obrocima ili smješama.

Nažalost, pri definisanju obaveznog sadržaja ovih smješa, nijesu iskorišćena mnoga savremena dostignuća nauke o ishrani. Na primjer, potrebe u energiji se još uvijek izražavaju u ovsenim jedinicama (umjesto u neto energiji), potrebe u proteinima i ukupnim proteinima (umjesto u razgradivom i nerazgradivom), potrebe u vlaknima se izražavaju u sirovoj celulozi (umjesto u ADF i NDF) i td. Osim toga,

smješe za krave u laktaciji sa 15 i 18 % ukupnih proteina su usklađene sa potrebama u pogledu proteina, ali ne i energije. I pored ovakvih „nedostataka“, smješe koncentrata su neophodan dio obroka za krave u cilju visoke proizvodnje mlijeka. Međutim, proizvođač može da, prema potrebi, proizvede i smješe čiji sastav ne odgovara navedenim zahtjevima, ali prema „proizvođačkoj specifikaciji“. Obaveza proizvođača, u tom slučaju, je da na deklaraciji jasno navede hemijski sastav smješe, ali i da sastav smješe realno odgovara navedenim podacima. Prema proizvođačkoj specifikaciji se proizvode i mineralno-vitaminske predsmješe. Za sastavljanje obroka i smješa sve više se koriste odgovarajući kompjuterski programi kojima se dobijaju najekonomičniji obroci.